

רעיונות מקוריים לדרשות שבועיות לשלוחים

יצא לאור בתאריך:
כ"ג אדר תש"ע

פרשה:

ויקהל – פקודי/החודש

כותרת:

אל תהיה "זנב" – יהיה ראשון!

פרוייקט בחסות "משרד השלוחים"

הדברים על אחריות הכותב בלבד

פרשת ויקהל – פקודי/החודש

אל תהיה "זנב" – יהיה ראשון!

כל מי שמבקר בישראל שם לב מיד לתופעה הבאה: הישראלים המקומיים לא מכירים את המושג של להמתין בתור, כולם נדחפים ורוצים להיות ראשונים. לכל תייר ממוצע יש לכל הפחות 'חוויה' אחת שהוא יכול לספר על המתנה בתור לאוטובוס או על עמידה בתור בדואר כמו "ילד טוב אמריקה", ואז בא ישראלי מקומי ועקף אותו במהירות בלי תור.

מסתבר שליהודים יש אובססיה מיוחדת להיות ראשונים בכל דבר ובכל ענין. ביהדות אנו מוצאים זאת בהזדמנויות שונות ומגוונות. למשל לבכור המשפחה יש עדיפות מיוחדת, הוא נחשב לקדוש וצריך לפדות אותו מן הכהן משום שהוא ראשון. יעקב אבינו הפך עולמות, כידוע, כדי לקנות את הבכורה מעשיו, והכל כדי להיות ראשון.

קראנו היום את פרשת החודש. המצוה הראשונה בתורה שניתנה לעם ישראל כעם, היא ראש חודש. מה החשיבות של היום הזה? וכי רק בגלל שהוא היום הראשון של החודש כבר מספיק שהוא יקבל חשיבות ומשמעות כה רבה? אנו רואים שהתורה מוקירה את הראשון.

אנו קוראים השבוע בפרשתנו ויקהל על בניית המשכן. משה ירד מהר סיני ולמחרת יום הכיפורים הכריז שהולכים לבנות משכן. הוא הודיע שכל מי שרוצה לתרום למטרה זו – מוזמן לבוא ולתרום לבנין המשכן, והתורה מספרת שאכן "כל איש אשר נשאו לבו וכל אשר נדבה רוחו" כולם "הביאו את תרומת ה'".

התורה ממשיכה לתאר "ויבואו האנשים על הנשים", כולם באו ונדחפו להעניק את תרומתם כדי לבנות את המשכן. אנחנו יכולים לתאר לעצמנו את משה רבינו עומד וצופה במחזה המרנין הזה כיצד הנשים באות ראשונות ומביאות את המעט שיש ברשותן עבור בניית המשכן, הוא ראה את האלמנות מביאות את המראות שלהן, הוא ראה את כל שאר נשים מביאות את התכשיטים

שלחן, למעשה את הכל הן הביאו לשם מטרה זו. גם הגברים באו, הם אמנם נסחבו מאחורי הנשים, אבל גם הם הביאו את כל מה שהיה באפשרותם לתרום. אולם משה עומד שם ומחפש מישהו ספציפי, הוא מסתכל לצדדים, מאמץ את עיניו, אך לא מצליח למצוא את מבוקשו.

לאחר יומיים תמימים שבמהלכם כל עם ישראל תרם ונתן הכל בשמחה עבור המשכן, ובלשון המדרש: "שמחו כל ישראל והביאו כל נדבה בזריות" (במדב"ר י"ב ט"ז) – מגיעה בסוף משלחת של אנשים מכובדים, האנשים המכובדים ביותר בעם ישראל באותה שעה: נשיאי העדה.

בראש כל שבט בישראל עמד נשיא שהוא היה "ראש השבט", הוא היה כמובן האדם החשוב והמכובד ביותר בכל השבט. נשיאי העדה באו אפוא במשלחת מכובדת כדי להרים את תרומתם לבניית המשכן, אלא שאז כבר היה את הכל ולא חסר דבר! היהודים היקרים תרמו את הכל במשך יומיים ושוב לא היה צורך בכלום. משה כבר צוה להכריז: "איש ואשה אל יעשו עוד מלאכה לתרומת הקדש". אולם הקב"ה עזר שהיה פריט אחד שלא היה ברשותו של עם ישראל: אבני החושן, אותן אבנים מיוחדות שעליהן נכתבו שמות י"ב השבטים. מדובר היה באבנים נדירות שלא היו בנמצא, ולמזלם של הנשיאים הן עדיין לא נתרמו באותה שעה, ואת האבנים הללו הם הביאו.

כיצד אירע שדווקא הנשיאים שלכאורה היו צריכים להיות המנהיגים והראשונים, הדוגמא החיה לכל עם ישראל, דוקא הם 'התעצלו' במצוה זו? איך קרה כדבר הזה? מדוע מנהיגי העדה לא השתתפו מלכתחילה במצוה גדולה ו חשובה זו?!

ישנם מפרשים שמסבירים שהנשיאים נפגעו משום שמה לא התייעץ אתם קודם לכן. הם סברו שבתחילה משה היה צריך לקרוא להם ולעשות איתם אסיפה מיוחדת שבמהלכה הוא יחלוק את ה"חדשות" שהקב"ה רוצה לבנות משכן ואז לבקש מהם שהם יתרמו ראשונים, ורק לאחר-מכן יש לקרוא לכל העם ולבקש את תרומתם. אך משה רבינו לא עשה זאת וכלל את נשיאי העדה ביחד "עם כל הנערים". זאת אנו רואים בתחילת הפרשה בה אנו קוראים: "ויקהל משה את כל עדת בני ישראל" דהיינו שהוא אסף את כולם ביחד ואמר "כל נדיב לבו יביאה" – כולם יכולים להביא ולתרום, ואם-כן הנשיאים נפגעו מן העובדה שהם לא זכו ליחס מעודף (ספר הפרשיות שמות ע' תי"ד).

אולם רש"י אומר שהנשיאים פעלו מתוך מניעים טהורים: "כך אמרו נשיאים יתנדבו ציבור תחלה מה שמתנדבין ומה שמחסרין אנו משלימים אותנו". הם העדיפו לתת לעם את האפשרות לתרום ראשונים, ורק לאחר מכן הם יסלימו את כל מה שיחסר לבנין.

לכאורה נראה שהפעולה שלהם היתה מעשה נכון על פי ההגיון, הם – נשיאי העדה – היו אנשים ענוים וצנועים, ולכן הם בחרו לתת לכולם את ההזדמנות לזכות במצוה, ורק לאחר מכן הם עושים אותה בעצמם. הם סברו כי לא ראוי 'לחטוף' לעם ישראל את המצוה – ללא ספק מדובר במעשה ראוי ואצילי מצדם. אך מסתבר שגם הם הכירו שהמחשבה הזאת אינה נכונה, שכן לגבי חנוכת המזבח שהיתה בר"ח ניסן אנו מוצאים שהנשיאים היו הראשונים להקריב והם לא נתנו לאחרים להקריב לפניהם (כמו שרש"י אומר), ואם-כן נמצאנו למדים שגם הם הבינו לבסוף שזו היתה טעות חמורה ביותר.

איפא הטעות?

בשעה שמשה רבינו יורד מהר סיני ומודיע שהקב"ה מחל לבני ישראל על חטא העגל ועתה הולכים לבנות משכן שהוא למעשה בית של קבע שנועד כדי שה' ישכון בתוך בני ישראל – האינסטינקט הבריא והטבעי של יהודי גורם לו לקום "בבוקר בבוקר" (ויקהל ל"ו ג'), ולרוץ להיות הראשון כדי לתת את התרומה. כל שאר החשבונות האלו ("לתת צ'אנס לאנשים אחרים" וכו') אולי נשמעים טובים ומצלצלים, אך הקב"ה מצפה מיהודי להיות ראשון לכל דבר מצוה, ואת הראשונות הזאת הנשיאים פספסו באותה שעה, ולכן בשעת חנוכת המשכן הם עמדו ראשונים בתור (לקו"ש חט"ז עמ' 424 ואילך).

בכל בוקר כל הכהנים שנמנו על המשמר שעבדו באותו יום רצו לעשות את המלאכה הראשונה בבית המקדש. הרמב"ם מתאר בהרחבה שכדי למנוע את המריבות ביניהם היו עורכים פיס (גורל), והיו מכריזים על מספר מסוים. כל אחד מהכהנים הנוכחים במקום היה מצביע עם אצבע אחת או שתיים והיו סופרים את האצבעות, אותו כהן שהמספר הנכון הגיע אליו – היה המאושר באדם על זכייתו, שכן הוא יהיה הכהן שיזכה להתחיל את יום העבודה בבית המקדש.

האם אתם יודעים מה היתה טיבה של העבודה הראשונה? "מי תורם את המזבח" – מי מרים את הדשן, את האפר מהמזבח, ובעברית פשוטה: מי מוציא את הזבל! זאת היתה העבודה שכולם התקוטטו עליה, כי כל אחד רצה להיות ראש וראשון לדבר שבקדושה (רמב"ם תמידין ומוספין פ"ד ה"ג).

הרבי הזכיר פעמים רבות שהמילה נשיא היא ראשי תיבות של המילים "ניצוצו של יעקב אבינו". בכל יהודי יש ניצוץ של יעקב אבינו, ולכן מכל יהודי מצפים שהוא יהיה "נשיא", שהוא יהיה

מנהיג וראשון שצועד לפני כל המחנה. בכל בוקר כשיהודי מתעורר עליו לזכור שהוא 'נשיא', ולכן הוא תמיד צריך להיות ראשון בתור.

בראש השנה, כזכור, אנו נוהגים לאכול ראש של דג ולאחל לעצמנו "שנהיה לראש ולא לזנב". יהודי מאחל לעצמו שבמשך השנה כולה כאשר מדובר בעשיית מצוה הוא יעמוד הראשון בתור כדי לעשות את המצוה ושהוא לא יהיה חלילה ה"זנב" האחרון שמזדנב בסוף התור.

פרוייקט בחסות "משרד השלוחים"

הדברים על אחריות הכותב בלבד